

Súd: Krajský súd Žilina
Spisová značka: 10Co/460/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 5914207899
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 02. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Erik Varga
ECLI: ECLI:SK:KSZA:2016:5914207899.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Žiline, ako súd odvolací, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Erika Vargu a členov senátu - sudcov JUDr. Amálie Paulerovej a JUDr. Róberta Urbana, v právnej veci navrhovateľa: S. F., nar. XX.XX.XXXX, bytom W., I. C. XXXX/XX, právne zastúpeného Mgr. Michalom Krákorníkom, advokátom so sídlom W., N. X, proti odporcovi: POHOTOVOSŤ, s.r.o., so sídlom Bratislava, Pribinova 25, IČO: 35 807 598, v konaní o návrhu na zrušenie rozhodcovského rozsudku a o návrhu na odklad vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku, na základe odvolania odporcu proti rozsudku Okresného súdu Ružomberok č.k. 9C/169/2014-72 zo dňa 22. apríla 2015, takto

rozhodol:

Rozsudok okresného súdu **p o t v r d z u j e .**

o d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom okresný súd pri aplikácii § 40 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení účinnom do 31.12.2014 (v ďalšom texte len „ZoRK“) zrušil rozhodcovský rozsudok spoločnosti Slovenská rozhodcovská a.s., vydaný dňa 29.10.2014 pod sp. zn. SR 09259/14. Zároveň samostatným výrokom odložil vykonateľnosť predmetného rozhodcovského rozsudku do právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

Prvostupňový súd vychádzal zo skutočností, že medzi účastníkmi konania uzavretá zmluva o úvere je spotrebiteľskou zmluvou v zmysle § 2 písm. d/ zákona č. 129/2010 Z. z.. V konaní bolo totiž nepochybne preukázané, že odporca je dodávateľom a navrhovateľ spotrebiteľom, pričom finančné prostriedky neboli poskytnuté za účelom zamestnania, povolenia alebo podnikania. Bolo preto nevyhnutné aplikovať ustanovenia právnych predpisov obsahujúcich ochranu spotrebiteľa založenú na zákonom postuláte, že spotrebiteľ sa ocitá fakticky v nerovnakom postavení s profesionálnym dodávateľom, a to s ohľadom na okolnosti, za ktorých dochádza k vzniku zmluvných vzťahov medzi týmito subjektmi, ako aj s ohľadom na väčšiu profesionálnu skúsenosť, lepšiu znalosť práva a lepšiu dostupnosť na strane odporcu. Taktiež je nerovné postavenie dané možnosťou dodávateľa stanovovať zmluvné podmienky jednostranne cestou formulárových zmlúv, kde je obsah zmluvy vopred pripravený. Následne platí, že zmluvná podmienka, ktorá nie je individuálne dojednaná sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach na základe zmluvy ku škode spotrebiteľa. Takéto neprijateľné podmienky sú v spotrebiteľských zmluvách sankcionované absolútnou neplatnosťou. V predmetnej veci odporca nepreukázal svoje tvrdenie, že zmluva nebola dojednaná individuálne, práve naopak, podmienkou uzatvorenia samotnej zmluvy o úvere bolo uzatvorenie rozhodcovskej zmluvy, ktorá umožňovala účastníkom zmluvy o úvere, aby prípadné spory boli prejednané buď pred stálym rozhodcovským súdom alebo všeobecným súdom Slovenskej republiky. Rozhodcovský rozsudok je preto vydaný v rozpore so zákonom, pokiaľ rozhodcovská zmluva, na základe ktorej sa zakladá právomoc rozhodcovského súdu, nebola vôbec uzavretá alebo bola uzavretá neplatne. Nedostatok právomoci rozhodcovského súdu odvíjajúci sa od neexistencie či neplatnosti rozhodcovskej zmluvy má

v spotrebiteľskej veci za následok nezáväznosť rozhodcovského rozsudku a súd v konaní o zrušenie rozhodcovského rozsudku je oprávnený skúmať právomoc rozhodcovského súdu z úradnej moci.

Nadväzne sa súd I. stupňa zaoberal povahou predloženej rozhodcovskej doložky/zmluvy. Poukázal pritom na jednoznačnú obsahovú prepojenosť rozhodcovskej zmluvy so zmluvou o úvere, keď obidve zmluvy boli uzatvorené v jeden deň, pričom rozhodcovská zmluva sa týka výlučne riešenia sporov, ktoré majú vzniknúť z predmetnej zmluvy o úvere a samotný navrhovateľ uviedol, že uzavretie zmluvy o úvere bolo podmienené uzatvorením predmetnej rozhodcovskej zmluvy. V danej spojitosti potom platí že o rozhodcovskú zmluvu, ktorá vyžaduje, aby spotrebiteľia riešili spory výlučne v rozhodcovskom konaní ide aj vtedy, ak síce spotrebiteľ podľa nej má možnosť vybrať si medzi rozhodcovským a štátnym súdom, ale ak by podľa doložky začalo rozhodcovské konanie na návrh dodávateľa, spotrebiteľ by bol nútený nezvratne sa podrobiť rozhodcovskému konaniu. Z toho vyplýva, že v prípade tzv. nevýhradnej rozhodcovskej doložky je z nej vyplývajúca možnosť pre spotrebiteľa len iluzórna, nakoľko takmer s pravidelnosťou rozhodcovské žaloby podávajú veritelia. Naopak, ak niektorý spotrebiteľ výnimočne uplatňuje svoje práva, využíva transparentný štátny súd, hoci pokiaľ sa rozhodol individuálne vyjednať rozhodcovskú zmluvu, mal by reálne rozhodcovské konanie aj využiť, inak by jeho individuálne vyjednávanie nemalo zmysel.

Prvostupňový súd tu zdôraznil, že poskytovanie spravodlivosti musí mať svoje limity aj pre súkromnoprávnú sféru arbitrom. Ide totiž o rozhodovanie o právach, právom chránených záujmoch osôb, ktoré môžu výrazne zasiahnuť do života ľudí a ak sa majú akceptovať pri poskytovaní spravodlivosti súkromnoprávne prvky, tak len s jednoznačnými garanciami vylučujúcimi pochybnosti o férovom arbitrážnom konaní vrátane rozhodcovskej zmluvy. Rozhodcovské zmluvy preto nesmú predstavovať pasce pre spotrebiteľov za účelom čo najskoršieho privodenia exekúcie, prípadne obchádzania spravodlivosti, ktorú môžu poskytnúť spotrebiteľom všeobecné súdy. V uvedenej veci odporca preukázateľne navrhovateľovi nevysvetlil význam rozhodcovskej doložky na rozdiel od zásad občianskeho súdneho konania a reálne mu nepredstavil pravidlá, podľa ktorých sa bude viesť súkromný „súdny“ proces a nedal mu po preukázateľnom poučení na výber rozhodnúť sa. V tomto smere si (okresný) súd nedokáže predstaviť rokovanie spotrebiteľa v rozhodcovskej doložke a jej perfektné individuálne zmluvné dojednanie, ak spotrebiteľ nepozná jeho obsah. Je pritom takmer notoriou, že v rámci uzatvárania spotrebiteľských zmlúv sa dileri nezmenili o podrobnostiach a procesných pravidlách rozhodcovského konania a získavanie podpisov spotrebiteľov pod údajné individuálne vyjednanie má kampaňovitý rozmer (uvedené vyplynulo aj z výpovede navrhovateľa). Individuálne vyjednanie navrhovateľa s odporcom ohľadne rozhodcovskej zmluvy by nedávalo zmysel ani z pohľadu, že navrhovateľ ako spotrebiteľ by sa dojednal na rozhodcovskom konaní pred rozhodcovským súdom so sídlom v Bratislave, keď jeho bydliskom je Ružomberok, pričom miestne príslušným (v spotrebiteľskej veci) by bol Okresný súd Ružomberok. V intenciách uvedeného uzatvorenia rozhodcovskej zmluvy ako samostatnej zmluvy nemôže súd vnímať inak ako pokus odporcu formálne oddeliť samotnú rozhodcovskú zmluvu od zmluvy o úvere v snahe vytvoriť predstavu, že rozhodcovská zmluva je výsledkom individuálnych rokovaní medzi ním a navrhovateľom ako spotrebiteľom. Prvostupňový súd za (prinajmenšom) účelovú vyhodnotil argumentáciu, v zmysle ktorej sa dodávateľ finančnej služby snažil určitým spôsobom vyjsť v ústrety spotrebiteľovi a umožnil mu prejednanie sporov vyplývajúcich z úverovej zmluvy v rozhodcovskom konaní, keď z vykonaného dokazovania nevyplynul ani jeden racionálny dôvod, ktorý by navrhovateľa ako spotrebiteľa viedol k rokovaniu o uzavretí rozhodcovskej zmluvy.

Na základe uvedeného dospel súd I. stupňa k záveru, že predmetná rozhodcovská zmluva je absolútne neplatným právnym úkonom podľa § 53 od. 5 OZ, čím je splnený dôvod na zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ods. 1 písm. c/ ZoRK. Okrem toho súd dané dôvody na zrušenie rozhodcovského rozsudku aj podľa § 40 ods. 1 písm. j/ ZoRK, nakoľko predmetným rozhodcovským rozsudkom boli porušené všeobecne záväzné právne predpisy na ochranu práv spotrebiteľa. Hoci totiž v zmluve o úvere absentovali obligatórne náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere v zmysle § 9 ods. 2 písm. i/ a y/ zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách v znení účinnom k 31.12.2012, rozhodcovský súd na absenciu týchto údajov neprihliadol. Napokon aj navýšenie istiny úveru takmer o 100 % nepochybne presahuje rozumnú a primeranú mieru zisku odporcu a takáto odplata je z hľadiska dobrých mravov neprijateľná a v zmysle § 39 OZ absolútne neplatná.

S poukazom na konštatované závery zároveň okresný súd odložil vykonateľnosť rozhodcovského rozsudku a v súlade s 43 ods. 1 ZoRK uviedol, že po právoplatnosti rozsudku bude pokračovať v konaní

vo veci v rozsahu uvedenom v pôvodnom návrhu. O trovách konania nerozhodoval z dôvodu, že úspech v spore bude možné vysloviť práve až v konečnom rozhodnutí vo veci samej.

Proti tomuto rozsudku podal odvolanie odporca a domáhal sa napadnuté rozhodnutie zrušiť, alternatívne zamietnuť žalobu ako nedôvodnú. Poukázal na ust. § 53 ods. 4 písm. r/ OZ, v zmysle ktorého neprijateľnou podmienkou je len také dojednanie, ktoré vyžaduje v rámci dojednanej rozhodcovskej doložky od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní. V posudzovanej veci ide však o nevýhradnú rozhodcovskú zmluvu, nakoľko umožňuje každej zmluvnej strane domáhať sa ochrany svojich práv buď prostredníctvom rozhodcovského konania alebo súdneho konania. V dôsledku toho vôbec nie je dotknuté právne postavenie spotrebiteľa, ktorý sa môže obrátiť skôr ako dodávateľ na všeobecný súd. Prijatie opačnej argumentácie znamená úplné znemožnenie využitia rozhodcovského konania pre odporcu, pričom je zrejmé, že úmysel zákonodarcu vyjadrený v § 53 ods. 4 písm. r/ OZ k takémuto cieľu nesmeroval. Platnosť právneho úkonu je navyše potrebné hodnotiť v čase jeho uzavretia, bez hypotetického zvažovania okolností, ktoré môžu ale nemusia nastať.

Navyše je podľa odporcu zakázané iba také dojednanie, aby spotrebiteľ riešil spory nepodliehajúce právnym ustanoveniam výhradne arbitrážou. V danom prípade má však rozhodcovské konanie oporu v ZoRK. Prípustnosť rozhodcovského konania vyplýva aj z úpravy týkajúcej sa spotrebiteľských úverov - § 9 ods. 2 písm. v/ zákona č. 129/2010 Z. z., zo znenia smernice č. 2005/48/ES o spotrebiteľskom úvere, resp. z odporúčania Komisie č. 98/257/ES o zásadách použiteľných na orgány zodpovedné za mimosúdne riešenie spotrebiteľských sporov. V danej spojitosti poukázal na závery aplikačnej činnosti súdov svedčiace o legitimitate a legalite rozhodcovského rozsudku na základe rozhodcovskej doložky.

Odvolateľ zdôraznil, že rozhodcovská zmluva bola uzavretá na samostatnom liste papiera oddelene od samotnej zmluvy o úvere, išlo teda o individuálne dojednanú zmluvnú podmienku. Navyše uzavretie zmluvy o úvere nebolo podmienené uzavretím rozhodcovskej zmluvy. V zmysle § 17 ZoRK majú pritom účastníci rozhodcovského konania rovnaké postavenie a nedošlo k porušeniu zásady rovnosti účastníkov, čomu nasvedčuje aj odôvodnenie rozsudku rozhodcovského súdu.

Napokon podľa odporcu neboli naplnené podmienky ani pre odklad vykonateľnosti. Jedným z kritérií pri posudzovaní súdu je hľadisko ujmy, ktorá by mohla byť spôsobená neodložením vykonateľnosti rozhodcovského súdu, ako aj to, že ujma na strane navrhovateľa prevyšuje možnú ujmu na strane odporcu. Navyše právny poriadok v analogických prípadoch požaduje v rámci odkladu vykonateľnosti hrozbu ujmy s atribútom „závažná“, pričom peňažný záväzok uvedený v rozhodcovskom rozhodnutí takúto úroveň nedosahuje a súd ani nezodôvodnil danosť predmetného atribútu.

V písomnom vyjadrení k odvolaniu žiadal navrhovateľ napadnutý rozsudok potvrdiť. Zopakoval že v deň poskytnutia finančných prostriedkov bola navrhovateľovi predložená aj rozhodcovská zmluva, ktorej význam navrhovateľovi preukazateľne vysvetlený nebol. Obsah rozhodcovskej zmluvy bol vopred pripravený, navrhovateľ nemohol jej obsah zmeniť, nadväzne na takejto neplatnej rozhodcovskej zmluvy nemohla byť založená právomoc rozhodcovského súdu. Navyše boli rozhodcovským rozsudkom porušené právne predpisy na ochranu spotrebiteľa, keď napriek absencii RPMN bolo odporcovi priznané okrem istiny aj príslušenstvo.

Krajský súd ako súd odvolací (§ 10 ods.1 O.s.p.), po zistení, že odvolanie podal k tomu oprávnený účastník konania (§ 201 prvá veta O.s.p.) v zákonom stanovenej lehote (§ 204 ods. 1 O.s.p.), preskúmal vec v rozsahu vymedzenom v ustanovení § 212 ods. 1 O.s.p. a bez nariadenia odvolacieho pojednávania postupom podľa § 156 ods. 3 O.s.p. v spojení s § 214 ods. 2 a § 211 ods. 2 O.s.p. rozsudok ako vecne správny podľa § 219 O.s.p. potvrdil.

Primárne odvolací súd poukazuje na zodpovednosť navrhovateľa za obsahové vymedzenie jeho odvolania, v spojitosti s principiálnou viazanosťou odvolacieho súdu konkrétnymi odvolacími dôvodmi (§ 212 ods. 1 O.s.p.). Nadväzne platí, že odvolací súd nemôže v sporovom/kontradiktórnom konaní nahrádzať nevyhnutnú procesnú aktivitu účastníka/odvolateľa a formulovať namiesto neho odvolacie dôvody, resp. preskúmať rozhodnutie na základe iných, než účastníkom konania v odvolaní vznesených námietok.

V kontexte súdnej veci to znamená, že rezignácia odvolateľa na akúkoľvek protiargumentáciu voči samostatnému dôvodu zrušenia dotknutého rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ods. 1 písm. j) ZoRK z dôvodu porušenia zákona č. 129/2010 Z.z. (absencia obligatórnych náležitostí a neprimeraná odmena) bez ďalšieho nevyhnutne vedie k procesnému neúspechu odporcu v odvolacom konaní.

Odhliadnuc od konštatovaného, správnymi sú i tie závery okresného súdu, ktoré odvolateľ v rámci vymedzených odvolacích dôvodov spochybnil. Odvolací súd sa s predostretými závermi prvostupňového súdu stotožnil a v konkrétnostiach na ne odkazuje (§ 219 ods. 2 O.s.p). Pre zdôraznenie ich správnosti dodáva, že aplikačná prax stabilne zastáva názor, že z pohľadu spotrebiteľa je rovnocenné, či riešenie jeho sporov prostredníctvom rozhodcovského konania mu „vnúti“ bezprostredne (výlučná) zmluvná klauzula alebo dodávateľ svojím konaním (na základe nevýlučnej klauzuly). Spotrebiteľ má byť chránený pred oboma eventualitami; práve proti možnosti dodávateľa diktovať v zmluvnom vzťahu svoju vôľu bol vytvorený celý mechanizmus spotrebiteľsko-právnej ochrany. Nejedná sa pritom o posudzovanie hypotetických (ako sa snaží podsúvať odvolateľ) okolností, ale o reálne neprijateľný charakter predmetnej zmluvnej podmienky z dôvodu (konkrétne pomenovanej) nerovnováhy v právach a povinnostiach (na úkor spotrebiteľa), ktorú spôsobuje.

Rozhodcovské konanie by mohlo fungovať ako efektívny prostriedok ochrany za transparentných podmienok, keď aj spotrebiteľ rozumie, o čo v prípade rozhodcovského konania ide, a nie ako netransparentná pasca (ako správne uviedol súd I. stupňa) na neznalých spotrebiteľov. Predkladanie rozhodcovských zmlúv - formulárov spotrebiteľom za stavu, keď nepoznajú pravidlá arbitráže (podstatu rozhodcovskej zmluvy) a prirodzene nevenujú dostatočnú pozornosť predloženému formuláru, sa (minimálne) javí ako zneužívanie údajného individuálneho dojednania. Na tomto nič nemení technika predkladania - inkorporovanie doložky do všeobecných zmluvných/obchodných podmienok alebo vyhotovenie štandardnej rozhodcovskej zmluvy na samostatnom liste (hárku) papiera. Druhá menovaná možnosť predstavuje v konečnom dôsledku len sofistikovanejšiu formu nekalého postupu dodávateľa. Opodstatnenosť tohto záveru nie je spôsobilá vyvrátiť ani všeobecná námietka o prípustnosti rozhodcovského konania. Podstatou rozhodnutia totiž nie je záver o vylúčení apriori akejkoľvek rozhodcovskej doložky (hoci nevhodnosť arbitráže v iných než vzájomných vzťahoch dvoch podnikateľských subjektov - pre ktorý účel inštitút arbitráže vznikol - je viac než zjavná), ale práve rozhodcovskej doložky, ktorá nebola individuálne dojednaná a ktorá vo svojich dôsledkoch (podrobne opísaných súdom I. stupňa) vedie k nerovnováhe v neprospech spotrebiteľa.

Napokon, ani v prípade akceptovania námietky odvolateľa o všeobecnej prípustnosti rozhodcovského konania z takéhoto záveru nevyplýva, že by nemohla byť - v konkrétnych okolnostiach - posudzovaná ne/platnosť rozhodcovskej doložky, napr. z dôvodov, ktoré prezentoval prvostupňový súd.

V každom prípade však konkrétne preskúmané rozhodcovské konanie a jeho výsledok (v podobe nekritického prevzatia, fakticky „odklepnutia“ všetkých uplatnených nárokov) tak ako prebehlo pred Stálym rozhodcovským súdom nenapĺňa atribút „primeraného“ postupu na urovanie spotrebiteľských sporov, ako to uvádzajú pramene, na ktoré sa odporca v rámci svojej argumentácie odvoláva a nemá nič spoločné (ako to výstižne uviedol okresný súd) s požadovanou materiálnou ochranou práv a povinností.

Nie je možné sa v danom štádiu konania stotožniť ani s požiadavkou odvolateľa na preukázanie ďalších „výnimočných“ okolností pre odklad vykonateľnosti zrušeného rozhodcovského rozsudku. Pre tento „účel“ totiž postačuje kumulácia ustáleného záveru o evidentnom porušení práv spotrebiteľa, ktorého ochrana predstavuje záujem štátu, vyplývajúci z jeho pozitívneho záväzku zabezpečiť občanom - spotrebiteľom vysoký stupeň ochrany pred nekalými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách v spojení s neporovnateľne odlišnou ujmou, ktorú by bezodkladný výkon (vylučujúci navrátenie do predošlého stavu - § 61 Exekučného poriadku) rozhodcovského rozsudku predstavoval na strane navrhovateľa (ako fyzickej osoby) v porovnaní s odporcom ako obchodnou spoločnosťou poskytujúcou finančné služby, aktuálne so základným imaním vo výške 6 638 785 eur.

Tým je podľa názoru odvolacieho súdu kvalifikovanou mierou naplnená proporčnosť zásahu - rozhodnutia súdu o odklade vykonateľnosti. Odvolateľ napokon ani nekonkretizoval, čo považuje za závažnú ujmu, obmedzil sa v danej spojitosti len na všeobecné úvahy.

Na základe konštatovaného odvolací súd potvrdil napadnutý rozsudok ako vecne správny.

O trovách (aj) predmetného odvolacieho konania rozhodne súd I. stupňa v konečnom rozhodnutí.

Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0 .

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.